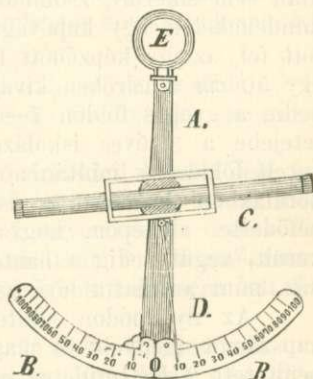

Lapszemle.

(To.) **Egyszerű lejtmérő.** A szász nagyhercegségi államerdőkben erdei utak kitűzésénél újabb időben egy igen egyszerű lejtmérő műszer van használatban. E műszert Matthes nevű erdőgyakornok szerkesztette és Brock főerdész ismerteti a „Forstwissenschaftliches Centralblatt“ múlt évi 12. füzetében. Az ismertetés szerint a műszer nevezett célra igen alkalmas, mivel igen könnyen kezelhető s gyorsan lehet vele dolgozni, s a mellett az erdei utak irányának, illetőleg lejtjének kitűzésénél kívánt pontosságu eredményeket szolgáltat.

A műszer egy fémrúdból áll (*A*), melynek alsó végén egy, megfelelő beosztással ellátott, két részből álló körív (*B*, *B*) és közepén egy ezen rúdra függőlegesen álló tengely körül forgatható irányzó cső (*C*) van alkalmazva, az irányzó csővel pedig a cső tengelyére merőlegesen álló mutató (*D*) függ össze, mely a köríven a csőnek a vízszintes iránytól való elhajtasát a távolság százalékában mutatja ($1\% = 100\text{ m}$ utvonatra 1 m eltérés a vízszintestől). A fémrúd felső részén egy karikában (*E*) végződik.

Használat közben a műszer egy földbeszúrt kampós botra akasztatik fel, olyképen, hogy azon szabadon lógjon, a mi által az (*A*) fémrúd függőleges helyzetbe jut, ha tehát bizonyos lejtésű alatti utat akarunk kitűzni, a mutatót a körív megfelelő osztási vonalára helyezzük, s az irányzó csövet egy csavar segítségével megerősítjük, azután az irányzó cső és egy a műszer magasságának megfelelően beállított keresztárcsús lécz segítségével a lejt irányában tetszés szerinti számú pontot tűzünk ki.

Használható ezen műszer azonkívül lejték felmérésére álló fák magasságának meghatározására, sőt távolság mérésekre is.

A műszer rektifikálása igen könnyű, ugyanis egy tetszés szerinti lejtet két irányban (fel- és lefelé) felmérünk, s a (*D*) mutatót a netáni eltérés felének megfelelőleg eltoljuk és csavarral megerősítjük.

Használaton kívül a (*B*, *B*) körív, a (*C*) irányzó cső és (*D*) mutató az (*A*) rúd felé behajtható, ilyképen tehát a műszer igen csekély helyet foglal el, illetőleg kis tokban is elhelyezhető.

Megjegyezzük még, hogy a műszer Eisenachban (Grh. Sachsen) L. Frank mechanicusnál szerezhető meg, m. p. :

maga a műszer tokkal és szijjal . . .	17. ⁰⁵	márka,
a hozzá való kampós bot <i>cm</i> beosztással . . .	3. ⁰⁰	”
a lécz, tárcsával és <i>cm</i> beosztással . . .	3. ⁵⁰	”
összesen . . .	24. ⁰⁰	márka.

(*To.*) **Egy új zombültetési mód.** A „Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen“ ez évi I. füzetében Wegener főerdész egy általa sikerrel alkalmazott zsobmültetési módot ír le. Wegener-nek egy oly terület beültetése, mely a felszín alatt 10—15 *cm* mélységben lévő agyagréteg miatt esős időben túlságos nedves volt, a nyári forró napok alatt pedig igen kiszáradt, közönséges módon többszöri kísérlet után sem sikerült, zsobmültetésre határozta el tehát magát, s e célból mindenekelőtt egy kapavágással 8—10 *cm* átmérőjű gypet szakított fel, az így képződött lyuk körül pedig a gypet köralakban, mintegy 50 *cm* átmérőben kivágatta, az ezen gyephant alól kivett földből pedig a gypes földön 7—10 *cm* magas zsobot készítettett, melynek tetejébe a 3 éves iskolázott lúczesemetét helyezte el, befedvén gyökereit földdel, s miután a csemete el volt ültetve, a zsobot az előbb köralakban leválasztott és gypes részével lefelé fordított hanttal befödette, olyképen, hogy a csemete a hant közepén lévő nyílásba került, végül pedig a hantot kézzel ledöngölte, hogy az ugy a földhöz, mint az alatta lévő zsobhoz jól hozzásimuljon.

Az ily módon elültetett csemetek közül 100 drb 1:36 asszony napszámot igényelt és maga az ültetés oly kitűnően sikerült, hogy a beültetett 2 *ha* területen egyetlen csemete sem veszett ki.

(*Le.*) **A mocsáros és kopár területeknek dombertés (Klumpskultur) által történt beerdősítéséről** értekezik az „Allgemeine Forst- und Jagdzeitung“ m. évi 10-ik számú füzetében W. Bauer főerdész. Ezen figyelemre méltó értekezést érdemesnek tartjuk tisztelt szaktársainkkal kivonatosan közölni.

A Wesser völgy hosszában elterülő beckerhageni erdőgondnokság 3850 *ha* kiterjedése mellett nagyobb mérvű magassági eltéréseket s ennek következtében a termőhelyi viszonyokban is észrevehetőbb különbségeket mutat.

Legmagasabb hegycsúcs a Stauffenberg, mely az erdőgondnokság közepéből kimagaslik. Ennek felső részén 360 *m* tengerszín feletti magasságban egy nagyobb fensík terül el, a melynek altalaja nagyobárá vízhatlan agyagból áll. Ezen vízhatlan agyag felett igen gyarló állabok tengődnek; ellenben a kiterjedtebb hegyoldalakon és völgyeletekben, homokközeten fekvő üde és erőteljes talajon, szép bükkös állabok diszlenek. A fensík termőképessége igen csekély, különösen ott, hol kisebb-nagyobb mérvben vízhatlan agyagrétegek fordulnak elő; ily helyeken ugyanis századokon keresztül tőzeg képződött, ez

pedig különösen tavaszszal, a hóolvadás után, hosszabb ideig vízzel van telítve.

Ezen magas fekvésű mocsáros helyeken a fa igen csekély növekvéssel bír, míg a többé-kevésbé homokkal kevert talajon jobb növekvést mutat.

Az említett fensíkon még 1850-ik évben igen sok mocsáros hely fordult elő, a melyből körülbelül 400 *ha* területen, azon célból, hogy termőképessége fokoztassék, megfelelő számú vízlevezető árok ásott, ezen művelet azonban költséghiányában nem lévén teljesen keresztülvihető, az eredmény kielégítő nem volt, a mennyiben az ezen területre kiültetett magas tölgyshangok csak igen gyarló növekvést mutattak. Ez okból később, mintegy 400 *m* hosszú vízlecsapolási árokhalózzal kapcsolatosan, a dombertéssel (Klumpskultur) tétetett kísérlet, a mely tökéletesen sikerült. A dombertés következőképen lett keresztülvive.

Az elmocsárosodott helyeken kezdetben 3—5 *m*, később 6—10 *m* átmérővel bíró köralaku földfelhányások emeltettek, melyeket Bauer „dombok“-nak (Klumps) nevez.

A dombok képzéséhez, a vízlevezető árkokból kiásott föld lett felhasználva. Az egyes dombok nemcsak 0.9 *m* széles és 1.3 *m* mély árkokkal vétettek körül, hanem ezen árkok egymással is összeköttetésbe hozattak, azonban az összekötő árkok csak 0.4 *m* szélességet nyertek, az ezekből kiásott föld szintén a dombok képzésére lett felhasználva.

Az így előkészített terület mintegy 71.5 *ha* kiterjedéssel bírt, 1 *ha*-on körülbelül 44 domb lett készítve. Egy domb elkészítése szakmány munkában, átlag 60 fillérbe került, eszerint 1 *ha*-ra kerekszámban az előkészítő munkákkal együtt 26 márka esik.

Az így elkészített dombok mindenike 15—20 drb 3—4 éves gomos, vagy csupasz gyökerű csemetékkel ültetett be, a mely munka, beleszámítva a csemeték beszerzési költségét, 1 dombnál 70 fillérbe került, egy *ha* tehát 31 márkába.

Az említett mocsáros területekből, melyeknek kiterjedése körülbelül 430 *ha*-ra tehető, eddig 143 *ha* lett dombertés által lúczyfenővel betelepítve, összes költsége tehát 4200 márkát tett ki.

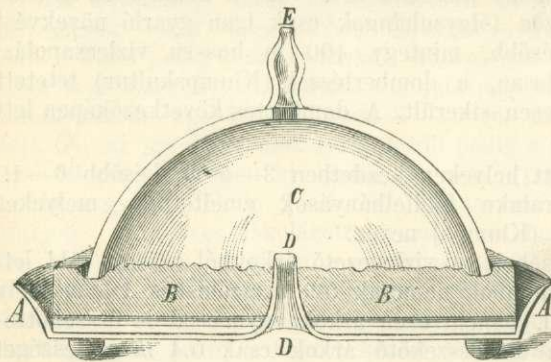
Ezen művelet által a beültetendő terület szárazzá tétetett, a levegőnek a talajba való behatolása és a tőzegrétegnek lassankénti szétmálása elősegítettett, a talaj termőképessége tehát fokoztatott, a melyhez a megtelepített lúczyos is hozzá fog járulni, lehulló tüiből termőréteget képezve, és így biztosan remélhető az, hogy a talaj idővel nemes lombfák megtelepítésére is alkalmassá fog válni.

Ezenfelül pedig az amugy is szélnek kített területen, a szél ereje a felhányt dombokon megtörik, továbbá az előbb mélyedésekben állott csemeték, melyek gyakran a fagynak estek áldozatul, a

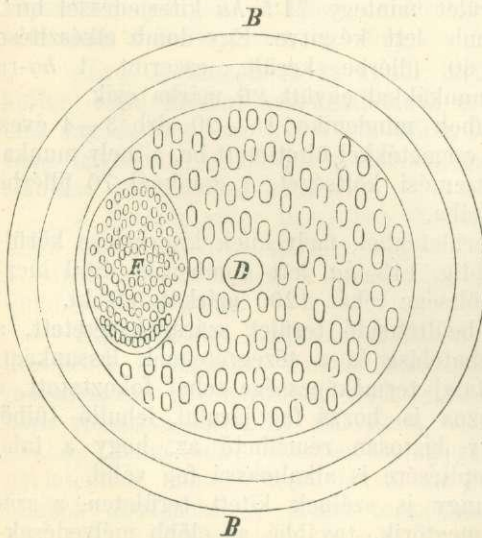
dombok tetején kevésbé vannak a fagynak kitéve, mivel a hideg köd nem érheti őket annyira, mint a mélyedésekben.

Hasonló módon lettek más hasznavehetetlen legelőterületek is beerdősítve.

A szerző végül előadja, hogy tudomása szerint eddig ezen értési módról a szakirodalomban sehol sem tétetett említés, s hogy kérdőzködéseire szakemberek is hasonlóan nyilatkoztak, ennél fogva értekezésének közzététele által szolgálatot vél teljesíteni azoknak, kik hasonló mocsáros területek beerdősítését tüzték ki feladatukul.

1-ső ábra.

2-ik ábra.

(Le.) **Magkémlelési készülékek.** Az „Allgemeine Forst- und Jagdzeitung“ m. évi 10-ik füzetében Ebers kasseli erdészsegéd két új magkémlelési készüléket ír le, ezek egyikét A. Grünwald, a másikat pedig J. Stainer bécsujhelyi magkereskedő ajánlja megvételre.

A két készülék szerkezetére tökéletesen meg egyez egymással, s csakis az anyag által, melyből készítenék, különböznek egymástól, a mennyiben a Grünwald-féle készülék kőedényből (Steingut), a Stainer-féle pedig kristályüvegből való, a csirázató lemez mindkettőnél likacsos agyagból készült.

A készülék áll egy tányérból (A), mely fehér mázzal bevont agyag, illetőleg kristály üvegből való, e tányérra homokréteg helyeztetik, s erre jó a magkémlelésre szánt likacsos agyagból való lemez (B),

ezen lemezen 100 teknőcske alaku mélyedés van bevésbe, melybe a kémlelésre szánt mag tétetik, s a tányér egy ködedény, illetőleg üveg-haranggal borítottatik be. A tányér közepén (*D*) cső alaku nyílás van a levegő bevezetésére, a harangon pedig (*E*) cső alaku nyílás az elhasznált levegő kivezetésére szolgál.

Ezen készülékekkel a magkémlelés következőképen eszközöltek: a magkémlelésre*) szánt lemezt egy fél óráig vízben áztatjuk, azon célból, hogy a likacsok vízzel megteljenek, ennek megtörténte után minden mélyedésbe a kémlelés alá veendő magból egy-egy szem tétetik, ha ez megtörtént, a lemez a tányérra elhelyezett homokrétegre fektettetik és a haranggal beborítottatik.

Hogy a lemez állandóan nedves legyen, a tányérra időnként vizet kell öntenünk.

Használat után ajánlatos a lemezt meleg vízben kefével kimosni, vagy pedig kifőzni.

A készülékek ára a következő:

A Grünwald-féle ködedényből való Bécs-Ujhelyben 3 márka 40 fillérért; J. Stainer-féle kristályüvegből való szintén Bécs-Ujhelyben 5 márka 50 fillérért megszerezhető.

Czikkiró felemliti, hogy a Grünwald-féle készülékkel általa tett kísérletek legjobban sikerültek, s nézete szerint a Stainer-félével hasonló eredményeket lehet elérni, hogy továbbá a leirt készülékek előnye főleg a rendkívül kényelmes használatban áll, s a mellett a csiráztatás gyors és biztos.

Az eberswaldi erdészeti kísérleti állomáson ezen készülékekkel tett kísérletek hasonlóan a legjobb eredményekhez vezettek.

Magkémlelési próbákhoz tehát ezen készülékeket bátran lehet a szakemberek figyelmébe ajánlani.

(*B. V.*) **Uj kőrisfa hazánkban.** Hirc, buccarii tanító 1883. júliusban egy gyümölcsös kőriságot adott, mely aprós és fényes leveleiről igen feltűnő. A növény a fumei Draga-völgyben Szt.-Anna mellett nő, mint magas cserje, vagy mint 3—4 *dm* vastag fa, különösen a patakocska mellett, friss, agyagos homoktalajon. Később az „Oesterr. botan. Zeitschrift“ 1884. év 82—3. lapján Hirc ezt a kőrisfát mint *Fraxinus rostrata* Guss. var. *emarginata*-t Strobl („Oesterr. Bot. Zeitschr.“ 1883., p. 60.) mutatja be. A determinatio helyességét maga Strobl Gábor páter és tanár is hitelesítette, ki Siciliában kutatván, az Etna és a Nebrodok flóráját írja, s a Gussone igazi *Fr. rostrata*-ját is látta. Strobl kiemeli, hogy kőrisfánk több pár levélkéjű s hogy a levélkék töve szakállas.

*) Kisebb magvak kémlelése céljából a lemezen egy kisebb mélyedésekkel ellátott (*F*) hely van alkalmazva.

A *Fr. rostrata* Guss. kislevelű *Fr. excelsior*-hoz hasonlít; de eltér tőle, a mint Strobl i. h. (Flora des Etna) leírja, szürkésbarna, nem fekete rügye, keskenyebb és hegyesebb zászlós gyümölcse által. A *Fr. rostrata* lándsás levélkéi (szám szerint 7—11) továbbá sokkal kisebbek, mint a *F. excelsior*-éi, nagyon kihegyesednek, fényesek, vastagok. A nagyon elhegyesedés következtében a levél alja aránylag szélesebb és kerekesebb, mint a *Fr. excelsior*-nál. A levél fogai ritkásabban s majdnem vízszintesen állnak, tehát a fogak öbölkéi nyiltabbak. A *Fr. excelsior* kész levélkéi, nagyságukhoz képest, vékonyabbak, a levélfogak nagyobbak, közelebb vannak egymáshoz, mintegy a levélke széle felé görbülnek, azért az öbölke zártabb és szűkebb. A *Fr. rostrata* gyümölcse Siciliában változó. Strobl ezt a culturának tulajdonítja, mert a növényt itt régtől fogva ültetik, de nem a manna-gyűjtés kedvéért. Némelykor a zászlós gyümölcs egészen ellipticus, mind a két végén lekerekített, csak 2 cm hosszú, 8—10 mm széles; máskor 4 cm hosszú, 8—10 mm széles, a tövétől vagy az alsó harmadától kezdve elhegyesedik. Ez az igazi *Fr. rostrata*. Bibeszára 3 mm hosszú, s nem a zászló csorbulatában nyugszik, hanem egy kis csúcson áll. E két alakja közt a gyümölcsnek sok átmenete van, sőt a *F. rostrata* gyümölcse némelykor (Strobl szerint) a magas kőrísfától meg sem különböztethető. Némelykor vegyest, egy fán is van mind a két alaku gyümölcs.

A gyümölcs alakja szerint van a hosszú és csőrös gyümölcsű tőalakon (typus) kívül

b) emarginata Strobl alakja, a hová a miénk is tartozik. A gyümölcs csuca kissé kicsorbitott, de a rövid csőröcskéje meg van. (*F. excelsior* Guss., non L.);

c) obtusa Gren. et Godr. a rövid és lekerekített csúcsos gyümölcsű alak (*Fr. brachycarpa* Tineo).

A miénk gyümölcseinek csőre 2 mm hosszú. Ugy hiszem, a *Fr. rostrata* a *F. excelsior*-ból származott, déli, parallel forma vagy testvér-faj. Kisebb levélkei a vidéken uralkodó viszonyokhoz hozzá illőbbek. Kétségtelenül mediterrán szülött. Nevezetes, hogy hazánk területén is otthonos. Egy kis levélkéjű és szürke-barna rügyes ágat Novi mellől, a Vinodol völgyéből is hoztam, mely szintén *F. rostrata*, de gyümölcsét nem találtam.

Boissier *Flora Orientalis* IV. köt., 40. l. sz. a *Fr. rostrata* Guss. a *Fr. oxyphylla* M. Bieb. synonymuma a *Fr. oxycarpá*-val W. együtt. Gyűjteményemben lévő *Fr. oxyphylla* és *oxycarpák* (Keletről) rügye fekete, mint a *Fr. excelsior*-é. Strobl se tartja bizonyosnak e nevű fák összetartozását.

Erdészeti tekintetben a *Fraxinus rostrata* fellelése hazánkban nem csekély adat. Mediterrán eredetű léttére jobban bír alkalmazkodni a Karstnak a fákra nézve nyomorúságos viszonyaihoz,

mint a *Fr. excelsior*. Azon körülménynél fogva, hogy alacsony marad, legalkalmasabb ide. Mert a pusztá Karstot egyszerre beerdősíteni nem lehet, hanem kell, hogy apróbb növények és cserjék, az itt uralkodó berek- vagy macchia-formatio készítsék elő az erdőnek a kellő talajt.

Végre megemlítem, hogy a Városligetben a *Fr. excelsior* var. *simplicifoliá*-nak hatalmas ültetett fája van.

A kosárfonásra alkalmas fűz jelentősége.

A nemes fűzfajok tenyésztési módjáról és értékesítésről ugyan többször volt szó már kisebb nagyobb cikkekben e lapok hasábjain, mindamellett érdemesnek tartjuk közölni kiegészítésül az alábbi adatokat is, egy nagyobb lap közgazdasági rovata után.

A mezőgazdaság jelenlegi kedvezőtlen helyzetében, midőn a buza 7—8 frtos ára a magtermelés megszorítására int, minden oly módot meg kell próbálni, a mely a mezőgazdaság jövedelmezőségét fokozni alkalmas. És a lehető módok sokfélesége között nem utolsó helyet foglal el az Európaszerte nagyban felkarolt nemes fűzmivelés s az ezzel karöltve járó kosárfonás, mely ma már jövedelmező mezőgazdasági háziipart képezhet és akár úgy, mint kosárfonásra termelt alkalmas vesszőeladás, melynek világpiacza van, akár úgy, mint feldolgozott anyag, hálás teret nyújt különben tétlenül veszteglő munkaerőnknek. Az az angol közmondás, hogy az idő pénz, ezen az uton valóban ténynyé válik, különösen oly évszakokban, a mikor a mezőgazda legjobb igyekezete mellett sem tudná máskülönben az időt értékesíteni.

Már az a körülmény is nagy nemzetgazdasági fontosságu, hogy a nemes fűzmivelésre alkalmazott talaj rendszeren olyan, mely egyéb gazdasági célra nem alkalmas, vagy kavicsos vagy kiáradásoknak kitett folyópart, elvizenyősödött lapály.